

Samen warm?

Terugblik 'avondje warmte' 21 februari 2022

De warmtetransitie is een belangrijk onderdeel van de energietransitie. Hierbinnen moeten we op zoek naar alternatieven voor de verwarming van onze woningen en het warme water. Ofwel: we willen van het gas af. De vraag is, voelen we ons geroepen om ons daarmee bezig te houden vanuit Blijstroom? Reden om een 'avondje warmte' te organiseren. Tijdens deze avond hebben we ons verdiept in de vraag wat de warmtetransitie inhoudt. En we gingen met elkaar in gesprek over de vraag wat de rol van Blijstroom hierin kan zijn. Een terugblik.

Onze voorzitter Mirjam Pronk startte in haar welkom met de opmerking dat de gemeente Rotterdam werkt aan een zogenoemde Transitievisie Warmte. Hierin staat per buurt of wijk aangegeven wat de plannen zijn om van het gas af te gaan. Blijstroom staat ook genoemd in deze Transitievisie. De gesprekken met de gemeente verlopen nog wat moeizaam. Daarom extra reden om ons niet van de gemeente afhankelijk te maken en na te denken over de vraag wat we als Blijstroom zelf willen.

Energiemix van de toekomst

Onze 'eigen' Corine Erades nam ons mee in brede transitie van fossiele energie naar duurzame energie. In het dagelijks leven ondersteunt zij Verenigingen van Eigenaren vanuit haar bedrijf Synopel Architecten met het verduurzamen. Drie stappen zijn belangrijk:

1. Beperk de energievraag door te isoleren.
2. Wek energie duurzaam op door bijvoorbeeld zonnepanelen of windenergie.
3. Optimaliseer je installaties en gebruik energie zo efficiënt mogelijk.

Het is van belang te bedenken dat we nu nog heel inefficiënt omgaan met energie. Bij fossiele energie houden we zelfs maar 12% tot 30% van de oorspronkelijke energie-inhoud over. Bij winning, omzetting en distributie verliezen we veel energie. Efficiënt omgaan met energie helpt.

Warmte en elektriciteit zullen niet meer onbeperkt beschikbaar zijn. Het zal een grote stap zijn om ons gedrag aan te passen: energie gebruiken als de zon schijnt of de wind waait. Er zal altijd een mismatch blijven bestaan. Dat betekent dat we energie ook op moeten gaan slaan.

Voor warmte is het opslaan in de bodem een goede oplossing. Dat betekent wel dat we moeten gaan koelen, waarvoor we andere systemen in onze huizen moeten hebben. In de zomer stoppen we de warmte in de (diepe) bodem en in de winter halen we die uit de grond. Dit zal altijd om relatief lage temperaturen gaan. Daarom zal de manier waarop we verwarmen veranderen: geen (relatief) kleine radiatoren meer die tot 90 graden warm worden, maar grote oppervlaktes (plafonds, vloeren) waardoor we met 35 graden het huis warm kunnen krijgen. Goede isolatie is hiervoor een randvoorwaarde.

Een mogelijkheid is om aan te sluiten op warmtenetten. Rotterdam heeft hier al een uitgebreide infrastructuur van. Het grote nadeel daarvan is dat de warmte komt van de restwarmte van (oude) gasgestookte elektriciteitscentrales. Hier komt nu hoge temperatuur van. Dit zal in de toekomst waarschijnlijk lagere temperatuur worden, van bijvoorbeeld geothermie of aquathermie. Dit zou één groot systeem in Rotterdam (en omgeving) kunnen zijn. Kleinere warmtenetten met warmte uit lokale bronnen en restwarmte uit het riool en bedrijven en kantoren in combinatie met seizoensopslag in waterdragende bodemlagen behoren ook tot de mogelijkheden.

Coöperatieve warmte

Warmte werkt anders dan elektriciteit. Je komt achter de voordeur, omdat het gas niet meer de huizen in zal komen. Daarmee is het veel complexer. Tineke Mook, coördinator Warmte van Energie Samen, nam ons mee in de vraag wat je als coöperatie hiermee kan doen. Dat het complexer is dan coöperatieve elektriciteit blijkt. Kan je bij elektriciteit een gedeelte zelf opwekken, warmte kan niet gedeeltelijk. De vraag is ook of je als bewoners alles helemaal zelf moet willen doen. Het is kennisintensief, het samenspel met de overheid heeft nog weinig kaders en de marktmodellen zijn in ontwikkeling. Haar aanbeveling was daarom om te kijken naar het samenspel tussen overheid, markt en bewoners.

Tineke presenteert het idee van een 'warmteschap', naar idee van het waterschap. Bewoners, gemeente en/of een marktpartij kan in (wisselende) samenstelling eigenaar zijn. En daarbij kunnen de verschillende onderdelen uit de warmteketen bij een andere partij of combinatie in eigendom zijn. De warmteketen bestaat namelijk uit de bron (opwek), het warmtenet (distributie) en de levering. Het is prima mogelijk om dit te scheiden en er ook op verschillende manieren mee om te gaan. Door bijvoorbeeld een open net te maken, is het mogelijk verschillende bronnen met verschillende eigenaren aan te sluiten.

Voor alle verschillende alternatieven gelden wel vier fases om te komen tot een aanbod van warmte: initiatie, ontwikkeling, realisatie en exploitatie. Om deze fases te kunnen doorlopen is een Buurtenergieplan noodzakelijk. De gemeente heeft hierin een regierol. De gemeente zal dit inbrengen vanuit de Transitievisie Warmte. Samen met bewoners gaat de gemeente kijken naar de beste warmteoplossingen in een wijk. Via uitgangspunten en scenario's zal dat tot besluitvorming komen. Als energiecoöperatie kan je een rol nemen in de daadwerkelijke uitvoering en exploitatie. Maar natuurlijk is het ook een mogelijkheid om te spreken namen bewoners (initiatiefrol). Bedenk hierbij wel dat je als coöperatie niet de hele buurt of wijk vertegenwoordigt.

Behoud de winst

Is warmte iets voor Blijstroom? Al brainstormend komen we tot de conclusie dat in het huidige model de winst van onze energiebedrijven naar aandeelhouders in bijvoorbeeld Japan gaan. Door coöperatief aan de slag te gaan, kan je ervoor zorgen dat de warmteopwek, -distributie en -levering kostendekkend is. Bij eventuele winsten is het ook mogelijk om dat juist in de wijk te investeren. Meer maatwerk zal ook mogelijk zijn als we het coöperatief doen. Woningen verschillen en zullen andere warmtebehoefte hebben. Een groot commercieel bedrijf zal het economisch meest voordelige model over een wijk willen uitrollen. Als coöperatie kan je naar meer aspecten kijken. Kortom, veel kansen.

We zien ook wel nadelen. De garanties die je moet geven met de leveringszekerheid is echt een groter risico dan bij zonnedaken. Vertrouwt een wijk wel dat een coöperatie dat doet in plaats van een internationaal bedrijf? En het is ook veel ingrijpender dan een aantal zonnedaken. Volledig coöperatieve warmtenetten vragen veel kennis en inspanning. Overigens is het in theorie mogelijk dat elke woning zelfvoorzienend is voor warmte. De aanpassingen (isolatie) daarvoor in Noord zijn dusdanig groot, dat we dat niet heel realistisch vinden. Dat er daarom een vorm van een warmtenet zal komen, is eigenlijk wel duidelijk. Of het één groot net wordt of veel kleine, daarin zitten nog veel keuzemogelijkheden.

Vanwege de mogelijke scheiding van bron en het warmtenet zelf, is een open net of andere tussenvormen ook een goede optie. Hier kunnen partijen dan zelf warmtebronnen op aansluiten. Die

warmtebronnen kan een coöperatie dan beheren. Maar ook de mogelijkheid van een warmteschap spreekt aan. Op die manier kan je als bewoners wel invloed houden op de warmtevoorziening. Door met een warmteschap een maatschappelijk doel na te streven, zal niet alle winst naar aandeelhouders wegvloeien.

Conclusies

De warmtetransitie is heel complex. Een verantwoordelijkheid voor de volledige warmtetransitie in heel Noord is waarschijnlijk een te grote broek voor Blijstroom. Maar de aanwezigen van het eerste Avondje Warmte zien wel dat er iets moet gebeuren om het belang van de bewoners goed in de hele warmtetransitie te houden. We gaan daarom verder met warmte! Wil je meedenken of meedoen? Graag! Laat het ons weten via warmte@blijstroom.nl.